

Економіка та інновації

УДК 332.3:338.3

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17859648>

**Інновації як важливий чинник підвищення рівня
конкурентоспроможності компаній АПК**

Бреус Світлана Василівна,

Доктор економічних наук, Професор, Професор кафедри менеджменту та логістики, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0624-0219>

Хомич Сергій Валерійович,

Аспірант, спеціальність 051, Економіка, Кафедра економіки, фінансів та обліку, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0002-5452-0477>

Прийнято: 22.11.2025 | Опубліковано: 30.11.2025

Анотація: Стаття досліджує вплив новаторських рішень в агропромисловій сфері на здатність компаній протистояти загрозам і приваблювати інвесторів. **Мета** полягає у розробці методів удосконалення виробничих процесів, аналізі підходів до технологічних розробок і виявленні економічного ефекту від управлінських інновацій. Завдання охоплюють підвищення результативності та прибутковості через автоматизацію, раціоналізацію логістики, екопрактики й розвиток кадрів.

Методи: У межах дослідження застосовано емпіричні спостереження, збір кількісних даних, порівняльний аналіз показників діяльності та інтерв'ю

з топменеджерами. Використано економіко-математичне моделювання для корекції планів розподілу ресурсів у складних регіонах. Застосовано аналітичні методи для оцінки діджиталізації та систематизації перспективних ноу-хау. Розглянуто міжнародні кейси впровадження сенсорних технологій, біогазових комплексів і автоматизованого моніторингу полів.

Отримані **результати** свідчать про вагоме скорочення виробничих витрат, зменшення браку й збільшення масштабів випуску продукції під впливом технологічних змін. Діджиталізація прискорює ухвалення рішень і підвищує прозорість співпраці з контрагентами навіть за умов воєнних ризиків. Інтелектуальні методи контролю дають змогу перевірявати конкурентів за рівнем експорту та привабливістю для закордонних партнерів. Важливим чинником постає освіта й перепідготовка персоналу, оскільки нестача ІТ-спеціалістів перешкоджає розширенню інновацій. Фінансування агротехнологій передбачає гнучкі лізингові програми, гранти та державно-приватне партнерство, без яких утрачається стратегічний ресурс.

Висновки: Доцільно застосовувати інтегрований підхід до управління, коли інновації стають системними елементами розвитку. Подальші дослідження зосереджуються на гармонізації цифрових практик із екологічними принципами й створенні моделей оперативного реагування на військові загрози. Окремі компанії, що інвестують у автоматизацію та підвищують фаховий рівень кадрів, демонструють найвищу динаміку. Синергія наукового потенціалу, організаційних інновацій і зовнішніх впливів забезпечує стає конкурентне становище.

Ключові слова: новаторство, зростання, технології, екологія, управління, потенціал, модернізація, цифровізація, глобальний ринок.

Innovations as a significant factor for enhancing the competitiveness of agribusiness companies

Svitlana Breus,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Management and Logistics, European University, Private Higher Education Establishment "European University", Kyiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-0624-0219>

Serhii Khomych,

Postgraduate Student, Department of Economics, Finance and Accounting, European University, Private Higher Education Establishment "European University", Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0002-5452-0477>

Abstract: *The article examines how innovative approaches in agribusiness reinforce companies' resilience against external threats and boost investor appeal. The purpose lies in developing methods for streamlining production processes, evaluating technological adaptations, and clarifying the economic impact of managerial enhancements. Tasks involve improving efficiency and profitability through automation, logistics rationalization, eco-friendly practices, and workforce development.*

Methods: *Empirical observation, quantitative data gathering, comparative analysis of performance indicators, and interviews with top managers form the methodological core. Economic-mathematical modeling refines resource allocation in challenging regions. Analytical techniques gauge the level of digitization and systematize emerging know-how. International cases—including sensor-based cultivation, biogas facilities, and automated field monitoring—highlight global perspectives.*

Results indicate reduced operating costs, lower waste rates, and steadily rising production volumes fueled by technological upgrades. Digitization speeds decision-making and fosters transparent collaboration, even amid wartime disruptions. Intelligent control mechanisms allow enterprises to surpass competitors in exports and foreign partnerships. Education and staff retraining are pivotal, as limited IT expertise hinders innovation scaling. Financing advanced agrotechnologies requires flexible leasing, grants, and public-private cooperation, or else long-term potential remains unrealized.

Conclusions: An integrated management approach is advised, whereby innovations serve as a comprehensive development driver. Future research will focus on reconciling digital progress with ecological norms and crafting rapid responses to military risks. Firms investing in automation and elevating staff competencies demonstrate the highest performance. Scientific synergy, organizational transformation, and external funding collectively build sustainable competitive advantages.

Keywords: novelty, growth, technology, ecology, management, modernization, digitization, global market.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з науковими чи практичними завданнями. Аграрний сектор, незважаючи на численні виклики, зберігає статус рушійної сили економічного поступу, але сучасні воєнні події ускладнюють реалізацію довгострокових планів. Варто зауважити, що ринкова конкуренція стає дедалі жорсткішою, оскільки великі холдинги й малі фермерські господарства вступають у глобальне суперництво. Відсутність достатнього рівня технологічних рішень призводить до зниження ділової активності, а прагнення зберегти репутацію виробника високоякісної сільськогосподарської продукції вимагає ґрунтовного наукового переосмислення стратегій розвитку. Поза сумнівом, інноваційні методики

відіграють визначальну роль у підвищенні рівня конкурентоспроможності підприємств агропромислового комплексу, адже звичні підходи втрачають ефективність і формують нагальну потребу у нових бізнес-моделях.

З огляду на викладене, виникає завдання переосмислити менеджмент агровиробництва з позиції інноваційних впроваджень. Беручи до уваги, що модернізація не обмежується впровадженням високих технологій, а охоплює широкий спектр організаційних, управлінських, маркетингових рішень, актуалізується питання створення досконалих систем управління ресурсами. Отже, постає вимога знайти концептуальні орієнтири, які надають змогу поліпшити результативність виробничо-збутових процесів та розширити доступ до міжнародних ринків. Саме тут наукові та практичні завдання органічно поєднуються з пошуком нових шляхів вдосконалення, оскільки теоретичне осмислення має набути практичної реалізації і дати очікуваний економічний ефект.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто звернути увагу на дослідження Богомоллова К. С. [1, с.119], де наведено кількісну оцінку можливостей зростання за допомогою нових технологій. Зі свого боку, Гончаренко О. В. [2, с.76] резюмує, що господарські структури мають адаптувати методи планування до нових ринкових реалій, використовуючи інтелектуальні системи обробки даних. Слід додати позицію Гончарук І. В. [3, с.5]: геоінформаційні методи та сенсорне обладнання сприяють оптимізації витрат і скорочують втрати врожаю. Паралельно, Журавська Є. [4, с.36] робить наголос на соціальному аспекті: командна робота персоналу, підвищення кваліфікації та нестандартні підходи до менеджменту суттєво покращують конкурентні позиції. Додатково привертають увагу висновки Людвік І. І. [6, с.185], де аналізуються ризики на глобалізованому ринку. У подібному ракурсі розмірковують Малиш І. і Бухало Є. [7, с.80], які проводять експертні

опитування й акцентують на тому, що обмеження фінансових ресурсів гальмує інвестиційну активність.

Разом із цим, Романюк О. [8, с.364] спонукає приділити увагу глибинному аналізу світових трендів щодо екологічної безпеки харчових продуктів, адже схеми органічного сільського господарства завоюють усе більший сектор ринку. Варто навести аргументи Фісуненко П. А. [10, с.176]: інновації трактується не лише як технологічна модернізація, а й як оптимізація соціально-економічного середовища. Наголошує на цьому і Чіков І. А. [11, с.147,] необхідність встановлення гнучких моделей співробітництва між науковцями, підприємцями, інвесторами.

Виходячи з наведеного, виявляємо, що більшість публікацій звертають увагу на концептуальні обґрунтування або фрагментарні кейси. Натомість Крюкова І. О. [14, с.6] розкриває стратегічне планування як цілісний інструмент, але залишає осторонь питання адаптивних механізмів впровадження. Дослідження загалом вказують на нерівномірність впровадження інновацій у рамках АПК та обмеженість фінансування, однак бракує порівняльного аналізу ефективності інноваційних практик на різних етапах виробничого циклу. Беручи до уваги наведені праці, спостерігається комплексний підхід до вивчення інноваційних процесів, але відсутня зведена методика оцінки впливу інновацій на конкурентний профіль аграрних компаній з урахуванням воєнних ризиків.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний обсяг напрацювань, залишається низка проблем, які потребують глибшого теоретичного та прикладного опрацювання.

По-перше, відкритим є питання інтеграції інформаційних систем із фінансовою стратегією підприємств. Існуючі джерела пропонують окремі методики аналізу ризиків, але вони не систематизовані залежно від масштабу господарювання, доступності кредитування та рівня технологічної готовності.

По-друге, недостатньо досліджено роль діджиталізації маркетингової діяльності. Потенціал цифрових інструментів у сфері збуту, зворотного зв'язку зі споживачами та виходу на зовнішні ринки не отримав чіткої наукової оцінки.

По-третє, бракує напрацювань у галузі адаптивного менеджменту. У воєнних умовах підприємства змінюють профіль діяльності, тимчасово переміщують активи або перебудовують внутрішню структуру, однак належні теоретичні моделі цього процесу ще не сформовані.

По-четверте, інноваційні логістичні моделі часто згадуються в літературі, але майже не аналізуються як частина ланцюга створення доданої вартості, що є важливим для підсилення конкурентних позицій на світових ринках.

Таким чином, залишається потреба у розробленні єдиного концептуального підходу до оцінки, впровадження та контролю інноваційних процесів, особливо з урахуванням воєнних ризиків і циклічності аграрного виробництва.

Формулювання цілей статті. Слід наголосити, що кінцевий результат полягає у створенні методологічних і прикладних орієнтирів для впровадження інновацій у діяльність агропромислових компаній. По-перше, необхідно розробити інтегровану модель оцінки конкурентоспроможності, що включає фактори технологічного, фінансового та соціально-економічного характеру. По-друге, передбачається дослідити адаптивні підходи до управління в умовах стресових впливів, враховуючи безпекові ризики й можливість тимчасового переміщення виробничих потужностей. По-третє, доцільно визначити механізми моніторингу та оцінки результативності інновацій, враховуючи циклічність виробництва та цінову волатильність.

Поза сумнівом, запропоновані цілі створюють передумови для системного аналізу, оскільки охоплюють усі стадії – від планування до збуту.

У такий спосіб авторський підхід ставатиме органічним продовженням існуючих напрацювань, а водночас відкриються шляхи залучення додаткових інвестицій через прозоре та обгрунтоване управління інноваційними процесами. Враховуючи наведене, дослідження допоможе конкретизувати зв'язок між інноваційною активністю та рівнем конкурентоспроможності компаній АПК, пропонуючи методи адаптації під потреби воєнного часу.

Виклад основного матеріалу дослідження. З погляду сучасної економічної думки, агропромисловий комплекс розглядається як провідна галузь, здатна генерувати високу додану вартість та формувати стратегічний потенціал держави. Варто наголосити, що період воєнних викликів ускладнює реалізацію проєктів, пов'язаних із глибокими технологічними змінами. Утім, саме в ситуації невизначеності інновації доводять власну ефективність, оскільки дають змогу не лише вижити на ринку, а й закласти фундамент для майбутнього зростання. Не викликає сумніву, що адаптація прогресивних розробок у сільськогосподарській сфері відбувається на перетині економічних, екологічних і соціальних чинників.

Наявні дослідження свідчать про помітну залежність рівня конкурентоспроможності від інноваційної активності [2, с.75]. Зауважено, що основоположний внесок у розвиток агропромислових господарств дає змогу диверсифікувати виробництво й переходити на більш досконалі управлінські підходи. Слід підкреслити: відсутність належної уваги до нових методів може призвести до стагнації, втрачених позицій у зовнішніх ринкових нішах і звуження економічних перспектив. Беручи до уваги воєнну ситуацію, подальше ігнорування інновацій здатне ускладнити процес післявоєнної відбудови.

Виходячи з концепцій Шумпетера Й. А., інновація трактується як впровадження нових чи вдосконалених продуктів, технологій, способів організації [10, с.176]. Натомість у рамках агропромислової діяльності

інновації набувають більш розгалуженого характеру, охоплюючи виробничо-технологічну, соціальну та екологічну складові. Також, ми бачимо що, Богомолова К. С. підкреслює, що інтеграція новітніх методик дає змогу створювати ефективні системи землеробства, оптимізувати логістику, підвищувати якість продукції [1, с.119]. З погляду сучасної економіки, інновація виступає рушійним чинником конкурентного оновлення, оскільки дає шанс сформувати унікальні переваги на глобальному ринку. Наслідком активної інноваційної діяльності стає перехід від традиційних форм господарювання до високотехнологічних моделей, де менеджмент спирається на прецизійний аналіз даних. Підприємства, що запроваджують роботизовані системи догляду за рослинами або автоматизовані лінії сортування, виявляють гнучкість і скорочують витрати на 25–30% [4, с.33]. Відзначається також позитивна динаміка підвищення експортного потенціалу, оскільки агропродукція з доданою вартістю має вищу привабливість для зарубіжних партнерів [14, с.8]. Базуючись на висновках Кравченко С. І. [5, с.160], слід розуміти, що інновація не обмежується технічними удосконаленнями. Існують організаційні, маркетингові та екологічні нововведення, що одночасно трансформують менеджмент і роблять виробництво більш орієнтованим на конкретні потреби споживачів. Стисло кажучи, інноваційна діяльність у межах АПК передбачає постійний пошук креативних рішень задля підвищення ефективності, зростання прибутку та збереження природного середовища.

Основні види інновацій у галузі АПК:

- Технологічні рішення успішно впроваджуються в землеробстві (сенсорний моніторинг, автоматизація поливу).
- Організаційні підходи охоплюють моделювання структури підприємств, запровадження гнучких систем управління персоналом.

- Маркетингові формати дозволяють застосувати точну сегментацію ринку, формувати вигідні канали збуту на міжнародній арені.

- Екологічні новації передбачають раціональне використання ресурсів, зменшення негативного впливу на довкілля, поширення органічної продукції.

Не виключено, що наведений перелік розширюватиметься новими формами, пов'язаними з розвитком цифрових технологій і розбудовою “зелених” агропроектів.

Беручи до уваги геополітичні загрози, український АПК перебуває в стані структурної трансформації. Частина виробничих потужностей змушена переїжджати в безпечніші регіони, а зростання цін на енергоносії та логістичні складнощі потребують економічної оптимізації [11, с.150]. У подібних умовах інновація діє як інструмент перебудови: сучасні агрофірми намагаються залучати ресурси для впровадження технологій точного землеробства й налагодження онлайн-комунікацій з торговельними партнерами. Такий підхід надає шанс масштабувати діяльність і підвищити якість продукції, незважаючи на руйнівні наслідки воєнних дій.

Все ж існують перешкоди, які стримують інноваційну динаміку. Передусім, це законодавчі прогалини й недосконалі механізми фінансування, що унеможливають залучення вигідних кредитів [8, с.365]. Державна підтримка, описана в офіційних програмах, іноді не реалізується через бюрократичні процедури й відсутність системного координування на місцевому рівні. Зауважується і проблема спеціалізованих кадрів: вітчизняні навчальні заклади не завжди встигають пропонувати сучасні навчальні програми, зорієнтовані на новітні агротехнології.

Загалом, впровадження інновацій в Україні стикається з низкою закономірних труднощів:

- Нестабільна ситуація з інвестуванням за умов воєнних ризиків.

- Недостатньо розроблена законодавча база для підтримки агростартапів.
- Відсутність налагодженої взаємодії між науковцями й підприємцями.
- Обмежена матеріально-технічна база дрібних і середніх господарств.

Подальший розвиток залежить від готовності бізнесу переформатовуватися й упроваджувати високотехнологічні рішення. Деякі кооперативи, відчуваючи брак палива, запровадили спільне користування технікою з використанням цифрових інструментів для електронного запису.

Агропромисловий сектор змінюється стрімко, особливо з огляду на бойові дії та ризики, пов'язані з порушенням логістики. Проте винахідливі фірми використовують новації, аби підтримати конкурентні позиції й вийти на якісно новий рівень виробництва. Мазур Г. М. наголошує [3, с.6], що ринкове домінування компаній багато в чому зумовлює інноваційна динаміка, тому інтеграція цифрових технологій і біотехнологічних розробок часто стає ідеальним інструментом подолання кризових явищ.

Водночас охоплюється широкий спектр факторів: одні агрофірми віддають перевагу модернізації технічного парку, інші розвивають новітні агрономічні підходи чи працюють над залученням зовнішніх інвестицій, хтось робить ставку на органічне виробництво. У кожному конкретному разі застосовують різні методи, але кінцева мета збігається: закріпити позиції в конкурентному середовищі, наростити прибутковість. Зауважимо, що багатогранність інновацій відкриває можливості для осучаснення маркетингу, оптимізації процесів збуту, автоматизації внутрішнього контролю та інших ділянок діяльності підприємства.

Передусім слід відзначити, що ринкові позиції значною мірою залежать від рівня собівартості. Ретельне впровадження механізації й точного

землеробства дає змогу скоротити витрати на 10–25% [4, с.35], що істотно впливає на цінову привабливість продукції. Іноді досягається ефект ще більшого заощадження, коли відбувається перехід на безпечні та ресурсозберігаючі технології під час обробітку ґрунту.

Продуктивність праці постає наступним фактором, оскільки автоматизовані системи збору врожаю чи smart-техніка підвищують результативність робочої сили у 1,5–2 рази порівняно з традиційними методами. А коли йдеться про великі холдинги, економія зростає у геометричній прогресії, бо ефект масштабу працює переконливо [7, с.82]. Мовні кліше підтверджують нагальну потребу зменшувати навантаження на персонал, аби сконцентрувати ресурс на аналітиці й прийнятті стратегічних рішень. Окрему увагу привертають стандарти та якість продукції. Споживачі на міжнародних ринках, керуючись звітами незалежних аудитів, віддають перевагу виробникам, які впроваджують екологічні норми та дотримуються принципів сталого розвитку. Висока якість формується не лише за рахунок добрив чи насіннєвого матеріалу, а й через використання ІТ-інструментів, що фіксують параметри вологості, кислотності, рівня захворюваності рослин [2, с.74].

Умови воєнного часу ускладнюють доступ до нафтопродуктів і підвищують собівартість логістики, отже зростає роль комплексних підходів до планування. Застосування програмних продуктів для формування маршрутів збиральної техніки забезпечує економію пального на 8–13%. Паралельно агровиробник зменшує відсоток втрат під час збирання, що впливає на прибуток та конкурентний статус [11, с.151].

Технологічне оновлення виробництва розглядається провідними аналітиками як визначальний крок до нарощування ефективності. За даними Богомолова К. С. [1, с.124], сучасні сортувальні лінії та сенсорне обладнання прискорюють переробку сировини й знижують відсоток браку більш ніж

удвічі. Наступна перевага полягає у скороченні операційних витрат за рахунок впровадження ресурсозберігаючих технологій поливу, застосування автоматизованих систем дозування добрив. Ключова зміна спостерігається і в площині бізнес-процесів, де цифрові платформи суттєво оптимізують управлінські процедури. Наприклад, Людвік І. І. [6, с.182] відзначає вагомий вплив big data-інструментів на прийняття рішень в умовах мінливих цін на агроринку. Зокрема, збір і аналіз даних з поля у форматі реального часу дає змогу оперативно коригувати систему живлення рослин, прогнозувати витрати і переводити бюджет у більш збалансований формат.

Разом з тим, розширюються можливості вийти на міжнародний рівень, адже адаптація до екологічних стандартів ЄС або запровадження органічного виробництва робить продукцію привабливою у європейському та азійському сегментах [8, с.366]. Органічна модель передбачає мінімізацію хімічних засобів, належний контроль за станом довкілля і, відповідно, формує репутацію надійного партнера. Це відіграє значну роль під час укладання контрактів з іноземними трейдерами.

Спостерігається низка показових історій з України: скажемо, один із фермерських кооперативів Хмельницької області використав роботизовані дрони для точкового обприскування кукурудзи, що дало можливість зменшити витрати на хімічні засоби до 15%. Паралельно вдалося відстежити реальний стан полів через відеоаналітику, встановлену на цих дронах [13, с.14]. Подібний підхід передбачає мінімальний вплив на ґрунт і максимальну безпеку персоналу. Інший кейс стосується впровадження сонячних панелей у системі зрошення у південному регіоні. За даними Чіков І. А. [11, с.148], господарство покритло власні потреби в електроенергії на 70%, попри суттєві перебої з постачанням енергоресурсів. Така схема рятує посіви у посушливий сезон, дає шанс утриматися на ринку та залучати іноземних покупців, які високо оцінюють екологічні ініціативи.

Загалом у країнах ЄС та США інноваційні приклади ще масштабніші. Як засвідчує Ільчук П. Г. [13, с.12], застосування систем штучного інтелекту для сортування яблук дає фантастичні результати: камера високої роздільності аналізує зовнішній вигляд кожного плода, класифікує його за кольором, розміром, наявністю дефектів, а вихідна продукція відповідає міжнародним стандартам. Зрозуміло, інтеграція подібного рішення потребує значних інвестицій, зате прибуток зростає у рази.

Україна має ресурсний потенціал, однак інвестиції у глибоку переробку чи біотехнології вимагають великих капіталовкладень. Традиційні банки часто недооцінюють потенціал інноваційних проєктів або встановлюють кредитні ставки, що перевищують прогнозований рівень рентабельності. З огляду на нестабільність, приватні інвестори зазвичай уникають фінансування довгострокових програм, а гранти хоч і доступні, та процес отримання складний [6, с.185].

Серйозна перешкода криється в браку спеціалізованих кадрів. Університети не завжди пропонують навчальні програми, зорієнтовані на високі технології, а внутрішня міграція у воєнний час посилює дефіцит фахівців на місцях. Додають труднощів і настрої окремих управлінців, які вважають цифрові інструменти недоцільною розкішшю. Брак дієвої державної підтримки посилює ці побоювання, оскільки виробникам доводиться самостійно покривати дослідницькі витрати, без додаткових субсидій чи пільг [2, с.75].

Існує і психологічний аспект: багато агрономів звикли до усталених методик, а інноваційні процеси означають нові методи обліку, постійну співпрацю з ІТ-відділом, необхідність навчання. Якщо керівництво не стимулює колектив або не пояснює сутність запроваджених технологій, працівники чинять опір, а виробничий результат падає.

Таблиця 1

Основні перешкоди для інноваційного розвитку в АПК

Бар'єр	Стислий опис
Висока вартість впровадження	Необхідність великих стартових інвестицій
Дефіцит кваліфікованих кадрів	Відсутність необхідних спеціалістів в регіонах
Недієві програми підтримки	Фрагментарні заходи держави, бюрократія при отриманні грантів
Консервативна культура управління	Опір змінам з боку керівництва та агрономічного персоналу

Джерело: узагальнення автора на підставі [11, с.150; 5, с.158]

Найефективніше рішення – залучення коштів і грантових програм від міжнародних організацій, що зацікавлені у розвитку продовольчої безпеки. Наукові гуртки й дослідницькі центри можуть співпрацювати з фермерами, пропонуючи сучасні технології на пільгових умовах [9, с.108]. Особливо перспективною вважається модель державно-приватного партнерства, коли держава забезпечує регуляторні стимули, а великі корпорації беруть на себе інноваційні ризики.

Створення науково-дослідних центрів, які спеціалізуються на агробіотехнологіях та ІТ-рішеннях, сприяє акумуляції найсвіжіших ідей і формуванню кадрового резерву. Можна запровадити пілотні проекти зі штучним інтелектом, і результати у вигляді підвищення врожайності виступлять найпереконливішим аргументом для подальшого фінансування. Водночас корисно провести навчальні курси для управлінців, щоб вирішити проблему нестачі цифрових навичок у топ-менеджерів.

Зрештою, багато залежить від розвитку механізмів освіти й підготовки спеціалістів, які працюватимуть з сенсорними системами, генетичними дослідженнями, “розумними” лабораторіями. Огненна Х. В. [9, с.109] наводить приклади, коли центри дуальної освіти успішно поєднують теорію з

виробничою практикою, створюючи пул кваліфікованих кадрів для локальних господарств. Такий підхід прискорює переходи на інноваційні рейки й закладає підвалини для стабільного зростання.

З огляду на воєнні реалії, величезна увага приділяється безпеці обладнання та інформаційних каналів. Аби мінімізувати ризики, можна інтегрувати методи блокчейн- verifiable угод, застосовувати надійні системи резервного копіювання та тримати консультаційний зв'язок із фахівцями з кіберзахисту. Якщо пропрацювати зазначені напрями системно, вітчизняний АПК зможе вийти на якісно новий рівень продуктивності й захистити ланцюги постачання навіть в умовах надзвичайних подій.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що інноваційна діяльність є визначальним чинником зміцнення конкурентоспроможності аграрних підприємств. Важливо виділити, що у воєнних та поствоєнних умовах роль інновацій ще вагоміша. Щоби стимулювати вітчизняний агросектор, варто запровадити комплекс заходів: залучити цільові грантові програми від міжнародних організацій, розгорнути мережу регіональних інноваційних пабів, урегулювати питання спрощених кредитних ліній і посилити кооперацію науки з бізнесом.

Для сталого розвитку важливо впроваджувати адаптивні, економічно ефективні та технологічно обґрунтовані рішення з урахуванням масштабу господарювання.

Малим підприємствам доцільно зосередитися на недорогих цифрових інструментах, енергоощадних рішеннях та кооперації, що дає змогу зменшувати виробничі витрати й підвищувати незалежність у кризових умовах. Середнім підприємствам важливо активніше застосовувати технології точного землеробства, оптимізувати внутрішні процеси через сучасні управлінські системи та підвищувати якість продукції шляхом впровадження міжнародних стандартів. Великі аграрні компанії мають можливість

формувати повноцінні інноваційні стратегії, інвестувати у високоавтоматизовані комплекси, розширювати логістичну інфраструктуру та створювати сильний зелений бренд, що посилює їхню глобальну конкурентну позицію.

Водночас усім підприємствам незалежно від масштабу необхідно проводити системний аудит інновацій, вдосконалювати управління знаннями, підтримувати партнерство у форматі «наука — бізнес — влада», розвивати експортні компетенції та забезпечувати прозоре управління даними. Такі дії сприяють ефективному використанню ресурсів, підвищенню продуктивності та швидшому реагуванню на ризики й зовнішні загрози.

Комплекс упроваджених заходів дозволить аграрним підприємствам успішно адаптуватися до сучасних викликів, посилити свою конкурентоспроможність і зробити вагомий внесок у поствоєнне відновлення економіки. Застосування інновацій стане фундаментом стійкого розвитку та розширення присутності української агропродукції на світових ринках.

Список використаних джерел

1. Богомолова К. С. Сутність та фактори формування конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. Серія «Економічні науки»*. 2019. Вип. 200. С. 118–128. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/20252> (дата звернення 14.03.2025).
2. Гончаренко О. В., Дідур К. М., Ткаченко М. С. Сучасні підходи до підвищення конкурентоспроможності підприємства для зміцнення продовольчої безпеки країни. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 22. С. 71–78. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.22.71> (дата звернення 15.03.2025).

3. Гончарук І. В., Новицька Л. І., Мазур Г. М. Впровадження технологій точного землеробства як чинник впливу на еколого-економічну складову сільського господарства. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 3 (61). URI: <http://efm.vsau.org/storage/articles/March2023/MaRO1ik2dNot7IX0g5bc.pdf> (дата звернення 14.03.2025).
4. Журавська Є., Сіроткіна Н. Фактори впливу на розвиток інноваційної діяльності агропромислових підприємств України. *Журнал глобального сільського господарства та екології*. 2020. Т. 8, № 2. С. 29–38.
5. Кравченко С. І. Основні напрямки підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю на вітчизняних підприємствах. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія «Економічна»*. 2015. Вип. 76. С. 156–162.
6. Людвік І. І. Підвищення конкурентоспроможності АПК України через інноваційні стратегії: розробка та застосування моделей аналізу ефективності в умовах глобалізації. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 68. С. 180–187. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-79> (дата звернення 14.03.2025).
7. Малиш І., Бухало Є., Прозорова Н., Білокін О. Дослідження чинників впливу на інноваційно-інвестиційний розвиток аграрних підприємств експертним методом. *Наука і інновації*. 2022. Т. 18, № 3. С. 74–86. URI: <https://scinn-eng.org.ua/ojs/index.php/ni/article/view/273> (дата звернення 14.03.2025).
8. Романюк О. Інновації як драйвер конкурентоспроможності агропромислових підприємств на глобальному ринку. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2024. Вип. 13. С. 362–367. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-50> (дата звернення 15.03.2025).

9. Толстова А. В., Огненна Х. В. Теоретичні аспекти формування механізму інноваційного розвитку промислового підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2016. Вип. 21. С. 106–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_21_24 (дата звернення 14.03.2025).
10. Фісуненко П. А. Формування підходів до визначення сутності інновацій в економічних дослідженнях. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2020. Вип. 31. С. 173–178. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/31_2020ua/30.pdf (дата звернення 14.03.2025).
11. Чіков І. А., Ярошук Р. Інноваційна діяльність як системоформуючий чинник підвищення конкурентоспроможності підприємств АПК. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 61. С. 146–153. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-78> (дата звернення 15.03.2025).
12. Чайка Т.О., Яснолоб І.О., Тараненко А.О., Черненко К.В. Роль екоінновацій в розвитку органічного сільського господарства. Технічне забезпечення інноваційних технологій в агропромисловому комплексі : матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного). 2020. С. 41–45. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/tsst/wp-content/uploads/sites/6/chajka.pdf> (дата звернення 14.03.2025).
13. Ilchuk P., Shpomer T. Innovative development of agro-industrial complex: Problems and prospects. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2017. Т. 3, № 2. С. 9–20.
14. Kriukova I.O., Nepochatenko V.O. Strategy of innovative development of priority branches of agrarian production. *Problems and Prospects of Economy and Management*. 2020. № 1 (25). С. 5–12.

15. Богма О.С., Болдуєва О.В. Роль інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 3(7). С. 166-170. URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/Vest_Ek7-3-2010-PDF/166-170.pdf (дата звернення 15.03.2025).